

STOWNIK

TERMINÓW UŻYWANYCH
W OPINIACH I ORZECZENIACH

Spis treści

- ANALIZA I SYNTEZA
- ANALIZATOR WZROKOWY
- ANALIZATOR SŁUCHOWY
- DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ
- DYSLEKSJA ROZWOJOWA
- DYSLEKSJA
- DYSLEKSJA „SKOMPENSOWANA”
- DYSORTOGRAFIA
- DYSGRAFIA
- FUNKCJE MOTORYCZNE
- FUNKCJE POZNAWCZE
- IMPULSYWNOŚĆ
- INTEGRACJA PERCEPCYJNO-MOTORYCZNA
- KOORDYNACJA WZROKOWO - RUCHOWA
- KOORDYNACJA WZROKOWO-SŁUCHOWA
- MOTORYKA DUŻA
- MOTORYKA MAŁA
- MYŚLENIE PRZYCZYNOWO - SKUTKOWE

- NIEHARMONIJNY ROZWÓJ POSZCZEGÓLNYCH FUNKCJI
 - ORGANIZACJA POSTRZEGANIA WZROKOWEGO
 - PAMIĘĆ MIMOWOLNA
 - PAMIĘĆ PROCEDURALNA
 - PAMIĘĆ ROBOCZA
 - PAMIĘĆ SEKWENCYJNA
 - PAMIĘĆ SŁUCHOWA
 - PAMIĘĆ SŁUCHOWA BEZPOŚREDNIA
 - PAMIĘĆ SŁUCHOWA OPERACYJNA
 - PAMIĘĆ WZROKOWA
 - PAMIĘĆ WZROKOWA BEZPOŚREDNIA (ŚWIEŻA)
 - PERCEPCJA WZROKOWA
 - PRZETWARZANIE WZROKOWO-PRZESTRZENNE
 - ROZUMOWANIE ILOŚCIOWE
 - ROZUMOWANIE PŁYNNE
 - ROZWÓJ EMOCJONALNO-SPOŁECZNY
 - ROZWÓJ PSYCHORUCHOWY NIEHARMONIJNY (DYSHARMONIJNY)
 - SŁUCH FONEMOWY
 - STEREOTYPIE RUCHOWE
 - ZABURZENIA PERCEPCJI SŁUCHOWEJ
 - ZABURZENIA PERCEPCJI WZROKOWEJ
-

Słownik

- **ANALIZA I SYNTEZA**

ogół czynności dokonywania rozkładu całości na poszczególne elementy składowe oraz scalania tych elementów w całość. Czynności te dotyczą też procesów poznawczych, analizy i syntezy doznań zmysłowych: wzrokowych, słuchowych, czucia, dotyku i ruchu (kinestezji).

- **ANALIZATOR WZROKOWY**

jest to podstawowy proces niezbędny w nauce czytania i pisania. Podczas czytania sprowadza się on do spostrzegania tekstu, wyodrębniania z niego wyrazów, a w nich kolejnych liter, tworzących sekwencje znaków w graficznej strukturze wyrazu, odróżniania podobnych liter, zapamiętywania ich, rozpoznawania. Podczas pisania zachodzi proces przypominania sobie kształtu liter, sposobu łączenia ich w strukturę, jaką jest sylaba, a następnie łączenia sylab w wyrazy, wyrazów w zdania i konstruowanie tekstu rozplanowanego na kartce zeszytu.

Słownik

- **ANALIZATOR
SŁUCHOWY**

analizator ten służy do odbioru bodźców słuchowych, w tym dźwięków mowy, ich spostrzegania, zapamiętywania. Uczestniczy w porozumiewaniu się za pomocą mowy. Wraz z innymi analizatorami stanowi neurofizjologiczną podstawę procesów czytania i pisania. Te operacje to: wyodrębnianie zdań z potoku wypowiedzi, słów ze zdań oraz sylab i głosek ze słów. Jest to także proces odwrotny, a mianowicie syntetyzowanie słów z głosek, z sylab. Są nimi również: dodawanie, pomijanie, przestawianie części, znajdujących się na końcu lub na początku słów, które pozwalają rozpoznawać i tworzyć rymy i aliteracje.

- **DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ**

w przeciwieństwie do obniżenia wymagań to zastosowanie takich kryteriów egzekwowania wiedzy i umiejętności, które uwzględniają możliwości i ograniczenia, a więc dysfunkcje oraz mocne strony rozwoju i funkcjonowania ucznia. W praktyce sprowadza się to do obniżenia wymagań w pewnych zakresach, np.: ortografii (nie obniża się istotnie oceny, jeśli w innych aspektach praca pisemna jest dobrze przygotowana), w innych zaś zakresach wymagania powinny być zwiększone. Dotyczy to np. znajomości zasad ortografii, codziennej pracy nad swoim problemem.

Słownik

- **DYSLEKSJA ROZWOJOWA**

specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci. Jest to syndrom zaburzeń uczenia się czytania (dysleksja) i opanowania poprawnej pisowni (dysortografia), którym często towarzyszy niski poziom graficzny pisma (dysgrafia). Określenie: rozwojowa oznacza, że trudności te występują w wieku rozwojowym, a więc w dzieciństwie, już od początku nauki czytania i pisania. Dysleksja nie wynika z wad wzroku, słuchu. Rozpoznaje je się tylko w przypadku normy intelektualnej.

- **DYSLEKSJA**

pod tym pojęciem rozumiemy specyficzne trudności w czytaniu (najczęściej występujące współwystępujące z zaburzeniami uczenia się poprawnej pisowni), u których podłoża leżą zaburzenia uwagi, percepcji i pamięci wzrokowej i słuchowej, funkcji językowych oraz ich koordynacji o różnym stopniu i zakresie.

- **DYSLEKSJA
„SKOMPENSOWANA”**

dotyczy starszych uczniów; w wypadku, gdy u ucznia stwierdzono dysleksję, lecz obecnie na skutek wieloletnich ćwiczeń, kompensującego wpływu wysokiej inteligencji, wieku, nie popełnia on już zbyt wielu błędów i są to błędy wyłącznie ortograficzne.

Słownik

- **DYSORTOGRAFIA**

to trudności w pisaniu przejawiające się popełnianiem różnego typu błędów: typowo ortograficznych, wynikających z nieprzestrzegania znanych uczniowi zasad pisowni, oraz błędów specyficznych, takich jak mylenie liter (zastępowanie), opuszczanie, dodawanie liter i sylab, pisanie liter i cyfr zwierciadlanie. Dysortografie rozpoznajemy u uczniów o prawidłowym rozwoju umysłowym, w przypadkach, gdy trudności występują pomimo znajomości zasad pisowni, braku wad zmysłu i zaniedbania pedagogicznego.

- **DYSGRAFIA**

trudności w opanowaniu poprawnej formy graficznej pisma. Wyraża się w formie zniekształceń strony graficznej pisma, takich jak niedokładności w odtwarzaniu liter, złe proporcje liter w wyrazie, brak połączeń liter, brak należytego odstępu pomiędzy literami i wyrazami, brak równomiernego i jednolitego położenia pisma, niepoprawne zagęszczenie liter. Te zniekształcenia pisma wynikają z zaburzeń funkcji percepcyjno-motorycznych (motoryki rąk, funkcji wzrokowych i koordynacji wzrokowo-ruchowej).

Słownik

- **FUNKCJE MOTORYCZNE**

umiejętność przyjmowania i zmiany pozycji ciała, poruszania się w przestrzeni (motoryka duża) oraz sprawność ruchowa dotycząca zdolności chwytania i manipulowania przedmiotami (motoryka mała).

- **FUNKCJE POZNAWCZE**

zespół procesów, dzięki którym odbieramy informacje z otoczenia oraz stosunki między nimi, a więc odzwierciedlamy w naszej psychice to, co nas otacza. W czytaniu i pisaniu biorą udział takie procesy poznawcze jak: uwaga, pamięć, wrażenia i spostrzeżenia wzrokowe, słuchowo-językowe, dotykowe, kinestetyczne, orientacja w schemacie ciała i kierunkach w przestrzeni. W komunikowaniu się za pomocą pisma oprócz powyższych funkcji zaangażowane jest też myślenie, dzięki czemu rozumiemy czytany tekst i pisząc, tworzymy nowe teksty.

- **IMPULSYWNOŚĆ**

cecha stylu poznawczego ujawniająca się w sytuacjach rozwiązywania problemów; tendencja do szybkiego udzielania odpowiedzi i popełniania dużej ilości błędów.

Słownik

- **INTEGRACJA
PERCEPCYJNO-MOTORYCZNA**

współdziałanie procesów poznawczych i czynności ruchowych, np. przy pisaniu ze słuchu – uwaga, analiza i synteza wzrokowa i słuchowa oraz ruch ręki piszącej.

- **KOORDYNACJA
WZROKOWO - RUCHOWA**

współpraca oka i ręki, umożliwia wykonywanie precyzyjnych ruchów rąk pod kontrolą wzroku, m.in. rysowanie i pisanie

- **KOORDYNACJA
WZROKOWO-SŁUCHOWA**

zintegrowanie funkcji wzrokowych i słuchowych: współpraca oka i ucha.

- **MOTORYKA DUŻA**

sprawność ruchowa całego ciała (w tym np. zdolność utrzymywania równowagi ciała, koordynacja ruchów kończyn podczas chodzenia, biegania, skakania, jeżdżenia na takich pojazdach jak hulajnoga, rower).

- **MOTORYKA MAŁA**

drobne, zręczne, precyzyjne ruchy; zwykle dotyczące sprawności manualnych np. pisanie, rysowanie.

Słownik

- **MYŚLENIE
PRZYCZYNOWO – SKUTKOWE**

wyszukiwanie przyczyn pewnych stanów rzeczy, sytuacji, wskazywanie następstw i porządkowanie zdarzeń (np. w układaniu historyjek obrazkowych).

- **NIEHARMONIJNY ROZWÓJ
POSZCZEGÓLNYCH FUNKCJI**

występuje, gdy poszczególne sfery rozwijają się w innym tempie (opóźnienie lub przyspieszenie rozwoju poszczególnych funkcji), np.: przyspieszenie rozwoju mowy i myślenia przy opóźnionym rozwoju funkcji wzrokowo – ruchowych.

- **ORGANIZACJA (STRUKTURALIZACJA)
POSTRZEGANIA WZROKOWEGO**

umiejętność złożenia w całość określonego obrazu (rysunek, kompozycja geometryczna), z uwzględnieniem elementów zasadniczych budujących ten obraz oraz elementów szczegółowych.

Słownik

- **PAMIĘĆ MIMOWOLNA**

sprawność przyswajania wiadomości w sposób nieuświadomiony, mechaniczny. Polega na utrwaleniu się w centralnym układzie nerwowym śladu pamięciowego, spostrzeżenia (obrazu wzrokowego lub słuchowego, dotykowego itp.) w postaci zapamiętania mimowolnego, mechanicznego, a więc bez zaangażowania i większego, celowego wysiłku.

- **PAMIĘĆ PROCEDURALNA**

pamięć, której zawartość ujawnia się w sposób pośredni w zachowaniu, ale która nie jest dostępna świadomości (np. umiejętność pływania); pamięć wykonywanych, dobrze utrwalonych czynności.

- **PAMIĘĆ ROBOCZA**

miejsce krótkotrwałego przechowywania informacji oraz dokonywania różnorodnych operacji umysłowych.

Słownik

- **PAMIĘĆ SEKWENCYJNA**

zdolność do przyswajania, utrwalania i przypominania sekwencji cyfr, nazw (np. dni tygodnia, pory posiłków itp.).

- **PAMIĘĆ SŁUCHOWA**

zdolność do utrwalania i przypominania informacji dźwiękowej i dzięki temu przyswajania wiedzy

- **PAMIĘĆ SŁUCHOWA
BEZPOŚREDNIA**

pozwała zapamiętywać i natychmiast odtworzyć usłyszany materiał. Zdolność pamięci bezpośredniej jest ograniczona w zakresie czasu przechowywania informacji (do kilkudziesięciu sekund, potem materiał utrwała się w pamięci długoterminowej lub ulega zapomnieniu) oraz objętości.

- **PAMIĘĆ SŁUCHOWA
OPERACYJNA**

zdolność do przyswajania, utrwalania i przypominania określonych operacji, działań utrzymywanych w pamięci, takich jak powtarzanie szeregu cyfr wspak, wykonywanie prostych działań matematycznych bez użycia palców ani kartki papieru.

Słownik

- **PAMIĘĆ WZROKOWA**

zdolność do utrwalania i przypominania informacji wizualnej (zapamiętywania spostrzeżeń wzrokowych). Taki sposób nauki nazywamy stylem uczenia się preferującym zaangażowanie głównie funkcji wzrokowych – analizatora wzrokowego.

- **PAMIĘĆ WZROKOWA
BEZPOŚREDNIA (ŚWIEŻA)**

zdolność do zapamiętania i natychmiastowego odtworzenia spostrzeganego wzrokowo materiału.

- **PERCEPCJA WZROKOWA**

zdolność do odbioru, rozpoznawania i różnicowania bodźców wzrokowych oraz ich interpretowania przez odniesienie do poprzednich doświadczeń; możliwa dzięki dobrej sprawności analizatora wzrokowego.

- **PRZETWARZANIE
WZROKOWO-PRZESTRZENNE**

zdolność dostrzegania wzorów i zależności, orientacja w przestrzeni. Ważna w sztukach wizualnych, technologii i mechanice, rysunku technicznym. W życiu codziennym przekłada się na umiejętność czytania map, poruszania się po mieście, umiejętność oceniania odległości.

Słownik

- **ROZUMOWANIE ILOŚCIOWE**

myślenie matematyczne obejmujące rozumienie pojęcia liczby, szacowanie, rozwiązywanie zadań i dokonywanie pomiarów. Ważne w nauce matematyki, księgowości i ekonomii oraz w tradycyjnym programowaniu komputerowym. W życiu codziennym umiejętność kontroli dochodów i wydatków, decydowanie o wysokości ubezpieczenia, oszczędzanie na emeryturę.

- **ROZUMOWANIE PŁYNNE**

zdolność rozwiązywania zadań problemowych, relacji i zależności (np. umiejętność rozwiązywania łamigłówek logicznych) przydatna we wszystkich przedmiotach, w szczególności ścisłych na poziomie ponadpodstawowych.

- **ROZWÓJ
EMOCJONALNO-SPOŁECZNY**

stopniowe nabywanie wiedzy i umiejętności z zakresu: rozumienia stanów emocjonalnych własnych i innych, adekwatnej oceny sytuacji społecznych, radzenia sobie z emocjami i sytuacjami społecznymi, rozumienia i stosowania się do norm społecznych, współpracy z innymi, samokontroli, zachowań akceptowanych społecznie.

Słownik

- **ROZWÓJ PSYCHORUCHOWY
NIEHARMONIJNY**

(dysharmonijny) – zakłócenia tempa rozwoju poszczególnych sfer (procesów orientacyjno-poznawczych oraz motorycznych), np. niektóre sfery rozwijają się w przeciętnym tempie, podczas gdy inne rozwijają się z opóźnieniem lub przyspieszeniem.

- **SŁUCH FONEMOWY**

pozwała wyodrębnić z potoku mowy słowa, w słowach – sylaby, w sylabach – głoski, uchwycić kolejność głosek w słowie, a także odróżnić poszczególne głoski (zwłaszcza głoski dźwięczne od ich bezdźwięcznych odpowiedników).

- **STEREOTYPIE RUCHOWE**

wielokrotnie powtarzane, bezcelowe ruchy np. machanie rękami lub palcami, złożone ruchy całego ciała, machanie głową, kręcenie się wokół własnej osi.

Słownik

- **ZABURZENIA PERCEPCJI
SŁUCHOWEJ**

słuchowe zaburzenia odbioru mowy. Nie jest ono uwarunkowane niedosłuchem, lecz zaburzeniami analizy i syntezy dźwięków mowy, wynikającymi z nieprawidłowego funkcjonowania odpowiednich okolic mózgu, głównie lewej półkuli, gdzie zlokalizowany jest ośrodek korowy słuchowy.

- **ZABURZENIA PERCEPCJI
WZROKOWEJ**

zaburzenia analizy i syntezy wzrokowej, zaburzenia postrzegania i różnicowania kształtów, rejestracji położenia przestrzennego elementów. Uczeń z zaburzoną percepcją wzrokową ma trudności w rozpoznawaniu i nazywaniu przedmiotów na ilustracjach, w rozumieniu treści przedstawionych graficznie, opisuje ilustracje w sposób ubogi, rozpoznaje małą liczbę szczegółów, ma problem w rysowaniu i w odwzorowywaniu kształtów z pamięci i według wzoru, a wykonywane przez niego rysunki są ubogie i prymitywne, uproszczone oraz pozbawione szczegółów. Uczeń ma trudności przede wszystkim w przepisywaniu tekstu ze wzoru, w pisaniu z pamięci. Myli litery podobne pod względem kształtu (l-t-ł, a-o, a-ą, c-e) podobne, lecz różniące się położeniem elementów stosunku do osi pionowej i poziomej (b-d-p-g, w-m, n-u) ma trudności w zapamiętywaniu kształtu liter, pomija znaki diakrytyczne liter, odwraca kolejność liter w grupach wyrazowych (tar-rat-tra), litery są nierówne, wychodzą poza linie, tempo pisania jest wolne, często obok siebie występują te same wyrazy zapisane błędnie i poprawnie.

Zapraszam do kontaktu

Katarzyna Góralska, pedagog specjalny